

Tematica de admitere pentru doctorat

Domeniul Teologie

**Tematica pentru concursul de admitere, proba orală,
B. EXAMEN PE SPECIALITATE
Sesiunea: SEPTEMBRIE 2017**

a. TEOLOGIE MORALĂ

1. Chipul lui Hristos în ființa și viața morală a creștinului;
2. Familia creștină și rolul ei moral, educativ și social astăzi;
3. Trăirea în Hristos și mărturisirea Lui în lumea contemporană;
4. Viciile din societatea actuală și remediile pentru tămăduirea lor;
5. Desăvârșirea persoanei umane în concepția Părinților filocalici;
6. Frumusețea iubirii de oameni în concepția Părinților filocalici;
7. Teologia și spiritualizarea umanului autentic.

Bibliografie orientativă:

- Bartolomeu I, Patriarhul ecumenic de Constantinopol, Biserica și problemele lumii de azi. Vocația universală a Ortodoxiei, Ed. Trinitas, Iași, 1997;
- Dr. Irineu Pop-Bistrițeanul, Episcop-vicar, Chipul lui Hristos în viața morală a creștinului, Ed. Renașterea, Cluj-Napoca, 2001;
- Filocalia sfintelor nevoite ale desăvârșirii, vol. I-XII, 1947-1991;
- Georgios Mantzaridis, Morala creștină, Ed. Bizantină, București, 2006;
- John Marler; Andrew Wermuth, Tinerii vremurilor de pe urmă. Ultima și adevărata răzvrătire, Ed. Sophia, București, 2008;
- Nichifor Crainic, Sfințenia, împlinirea umanului, Ed. Mitropoliei Moldovei și Bucovinei, Iași, 1993;
- Petroniu Florea, Virtuțile la Părinții filocalici, Ed. Universității din Oradea, Oradea, 2001;
- Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, Ascetica și Mistica Ortodoxă, vol. 1 și 2, Ed. Deisis, Alba Iulia, 1993;
- Pr. Prof. Dr. Ilie Moldovan, În Hristos și în Biserică..., vol. 1: Iubirea – taina căsătoriei, vol. 2: Adevărul și frumusețea căsătoriei, Ed. Reîntregirea, Alba Iulia, 1996;
- Prof. Ionița Timiș, Teologia iubirii în conștiința filozofică, biblică și patristică, Ed. Renașterea, Cluj-Napoca, 2005;
- Tomáš Špidlík, Spiritualitatea Răsăritului creștin, vol. 1: Manual sistematic, Ed. Deisis, Sibiu, 1997;
- Vladimir Lossky, După chipul și asemănarea lui Dumnezeu, Ed. Humanitas, București, 1998

b. TEMATICA PENTRU EXAMENUL LA TEOLOGIE DOGMATICĂ

1. Revelația naturală și Revelația Supranaturală;
2. Cunoașterea existențială, conlucrarea omului cu Dumnezeu;
3. Providența divină, obiecțiile împotriva ei și respingerea lor;
4. Iisus Hristos, singurul proprietar și suveran al cuvântului. Cuvântul nemincinos experiat istoric și existențial;
5. Sfintele Taine argumentate interconfesional;
6. Taina Bisericii într-o analiză interconfesională;
7. Omul ca *imago Dei* și reverberația acestuia asupra cosmosului.

Bibliografie orientativă:

- Bobrinsky, Boris, *Communion du Saint-Esprit*, col. "Spiritualité Orientale", Nr.56, Ed. Abbaye de Bellefontaine, Bégralles-en-Mauges, 1992 ;
- Evdokimov, Paul, *Arta Icoanei. O teologie a frumuseții*, trad. Grigore Moga și Petru Moga, Edit. Meridiane, București, 1993;
- Evdokimov, Paul, *Prezența Duhului Sfânt în Tradiția Ortodoxă*, trad. pr. dr. Vasile Răducă, Edit. Anastasia, București, 1995;
- Lossky, Vladimir, *Introducere în Teologia Ortodoxă*, trad. Lidia și Remus Rus, Edit. Enciclopedică, București, 1993;
- Lossky, Vladimir, *Teologia mistică a Bisericii de Răsărit*, trad. pr. V. Răducă, Edit. Anastasia, București, 1993;
- Popovici, arhimandritul Iustin, *Omul și Dumnezeu-Om*, Edit. Deisis, Sibiu, 1997;
- Remete, G., *Suferința omului și iubirea lui Dumnezeu*, ed II, Edit. Reîntregirea, Alba Iulia 2006;
- Remete, G., *Sfintele Taine în contextul dialogului ortodox lutheran*, Edit. Reîntregirea, Alba Iulia 2009;
- Remete, G., *Dogmatica Ortodoxă*, Edit. Reîntregirea, ed IV, Alba Iulia, 2007;
- Stăniloae, pr. prof. dr. Dumitru, *Studii de Teologie Dogmatică Ortodoxă*, Edit. Mitropoliei Olteniei, Craiova, 1991;
- Stăniloae, pr. prof. dr. Dumitru, *Chipul nemuritor al lui Dumnezeu*, Edit. Mitropoliei Olteniei, Craiova, 1987;
- Stăniloae, pr. prof. dr. Dumitru, *Sfânta Treime sau la început a fost Iubirea*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxa Române, București, 1993;
- D. Stăniloae, N. Chițescu, I. Todoran și I. Petruță: *Teologia Dogmatică și Simbolică* vol I-II, manual pentru facultățile de Teologie, Ed. Renașterea Cluj, 2004;
- D. Stăniloae, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol I-III, Ed. Institutului Biblic București 1978;
- Zizioulas, Ioannis, *Ființa ecclesială*, trad. Aurel Nae, Ed. Bizantină, București, 1996.

c. TEMATICA PENTRU EXAMENUL LA BIOETICĂ CREȘTINĂ ȘI SPIRITUALITATE ORTODOXĂ

1. Bioetica creștină Ortodoxă și impactul ei în societate
2. Poziționarea Bisericii Ortodoxe față de problemele existențiale și bioetice ale omenirii.
3. Probleme etice ale manipulării genetice
4. Clonarea ca provocare a eticii creștine ortodoxe
5. Sacralitatea vieții conform bioeticii Ortodoxe

6. Căi spre sfințenie în Ascetica și Mistica ortodoxă
7. Dimensiunea liturgică și cosmică a spiritualității Ortodoxe
8. *Homo Spiritualis* – soteriologia ortodoxă ca ecologie a sfințirii
9. Comuniunea și sfințenia conform misticii Ortodoxe
10. Sfințenie în Ortodoxie – caracterul terapeutic al mântuirii

Bibliografie orientativă:

- Daniel Munteanu, *Pe urmele iubirii. Contribuții trinitare la o cultură a comunicării sfințitoare*, Editura Bibliotheca, Târgoviște 2013;
- Breck, John; Breck, Lyn, *Trepte pe calea vieții: o viziune ortodoxă asupra bioeticii*, Edit. Sophia, București 2007;
- H. Tristram Engelhardt jr., *Fundamentele bioeticii creștine. Perspectiva ortodoxă*, Deisis, Sibiu 2005.
- John Breck, *Darul sacru al vieții. Tratat de bioetică*, Editia a III-a, Patmos, Cluj-Napoca 2007;
- Jürgen Moltmann, *Dumnezeu în creație. O perspectivă ecologică asupra creației*, Alba-Iulia 2007, Editori Pr. Emil Jurcan, Jan Nicolae;
- Jürgen Moltmann, *Treimea și împărăția lui Dumnezeu. Contribuții la învățătura trinitară despre Dumnezeu*, Alba-Iulia 2003, trad. Daniel Munteanu;
- Larchet, Jean-Claude, *Teologia bolii*, Oastea Domnului, Sibiu 2005 sau 1997;
- Mantzaridis, I. Georgios, *Morala creștină: Omul și Dumnezeu. Omul și semenul. Poziționări și perspective existențiale și bioetice*, vol. 2, Edit. Bizantină, București 2006;
- Nichifor Crainic, *Sfințenia – împlinirea umanului*, Iași, 1993;
- P.S. Dr. Irineu Pop Bistrițeanul, *Curs de bioetică*, Edit. Renașterea, Cluj-Napoca, 2005;
- Pr. Prof. dr. Dumitru Stăniloae, *Ascetica și Mistica Bisericii Ortodoxe*, Edit. Institutului Biblic, București, 2002;
- Pr. Prof. dr. Dumitru Stăniloae, *Spiritualitate și comuniune în Liturgia Ortodoxă*, Editura Mitropoliei Olteniei, Craiova 1986;
- Vladimir Lossky, *Teologia Mistică a Bisericii de Răsărit*, Anastasia, 1990;

d. TEMATICA PENTRU EXAMENUL LA ISTORIA ȘI FILOSOFIA RELIGIILOR

1. Islamul – o provocare religioasă pentru teologul creștin;
2. Religiile orientale ca mesaj și provocare pentru lumea creștină;
3. Elemente de teologie comparată pe marginea ideilor doctrinare: Mesianismul în religiile lumii;
4. Elemente de teologie comparată pe marginea ideilor doctrinare: Soteriologia în marile religii;
5. Elemente de teologie comparată pe marginea ideilor doctrinare: femeia în marile religii și provocarea feministă;
6. Elemente de teologie comparată pe marginea ideilor doctrinare: elemente de antropologie religioasă;
7. Sistemele yoga și noțiunea de maestru spiritual. O analiză creștină.

Bibliografie orientativă:

- Culianu, Ioan-Petru și Mircea Eliade, *Dicționar al religiilor*, Edit. Humanitas, București, 1993;
- Delumeau, Jean, (editor), “Religiile lumii”, trad. Bogdan Budeș, Edit. Humanitas, București, 1996;
- Eliade, Mircea, *Istoria credințelor și ideilor religioase*, vol. I-III, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1981-88;
- Evdokimov, Paul, *Taina Iubirii. Sfințenia unirii conjugale în lumina tradiției ortodoxe*, trad. Gabriela Moldoveanu, Editura Christiana, București, 1994;
- Jurcan, Emil, *Duhul Sfânt și provocările contemporaneității*, Edit. Reîntregirea, Alba Iulia, 1999;
- Jurcan, Emil, *Femeia în marile religii și teologia feministă ca provocare a lumii contemporane*, Edit. Reîntregirea, Alba Iulia, 2003;
- Jurcan, Emil, *Maestrul oriental și duhovnicul creștin*, Edit. Reîntregirea, Alba Iulia, 2002;
- Jurcan, Emil, *Lumea religioasă veche. Mesaje antice despre revelația pierdută*, Edit. Reîntregirea Alba Iulia, 2003;
- Jurcan, Emil, *Lumea religioasă contemporană. Evoluție și problematizare*, Edit. Reîntregirea, Alba Iulia, 2004;
- Jurcan, Emil, *Satanismul în cadrul ocultismului. O analiză creștină*, Edit. Reîntregirea, Alba Iulia, 2008;
- Valea, Ernest *Creștinismul și spiritualitatea indiană*, Editura Ariel, Timișoara, 1996;
- Vasilescu, Diac. Prof. Dr. Emilian, *Istoria credințelor și a ideilor religioase*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1982;
- Zizioulas, Ioannis, *Ființa eclezială*, trad. Aurel Nae, Edit. Bizantină, București, 1996;
- Armstrong, Karen, *Islamul – o scurtă istorie*, trad. Claudiu Vereș, ED. Idea Design & Print, Cluj-Napoca, 2002;
- Hârlăoanu, Dr. Alfred, *Istoria universală a poporului evreu*, Edit. Zarkony Ltd., București, 1992;
- Huntington, Samuel P., *Ciocnirea civilizațiilor și refacerea ordinii mondiale*, trad. Radu Carp, Editura Antet, Filipeștii de Târg, jud. Prahova;
- *Marile Religii*, coordonator Philippe Gaudin, Edit. Orizonturi și Lider, București, 1995.

e. TEMATICA PENTRU EXAMENUL LA MISIOLOGIE ȘI ECUMENISM

1. Liturghie și misiune;
2. Biserica în societate;
3. Evanghelie și cultură;
4. Treime și misiune;
5. Misiune și dialog;
6. Secularizarea ca provocare misionară;
7. Misiunea Bisericii în cadrul dialogului interreligios;

Bibliografie orientativă:

1. Himcinschi, Mihai, *Misiune și dialog. Ontologia misionară a Bisericii din perspectiva dialogului interreligios*, Editura Reîntregirea, Alba-Iulia, 2003;
2. Himcinschi, Mihai, *Doctrina trinitară ca fundament misionar. Relația Duhului Sfânt cu Tatăl și cu Fiul în teologia răsăriteană și apuseană. Implicațiile doctrinare și spirituale ale acesteia*, Editura Reîntregirea, Alba-Iulia, 2004;
3. Himcinschi, Mihai, *Biserica în societate. Aspecte misionare ale Bisericii în societatea actuală*, Editura Reîntregirea, Alba-Iulia, 2006;
4. Himcinschi, Mihai, *Misionarismul vieții ecleziale*, Editura Reîntregirea, Alba-Iulia, 2008;
5. Himcinschi, Mihai, *Misiune și mărturie. Aspecte misionare în societatea actuală*, Editura Reîntregirea, Alba-Iulia, 2008;
6. Bel Valer, *Misiunea Bisericii în lumea contemporană*, vol. I. *Premise teologice*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2004;
7. Bria Ion, *Liturghia după Liturghie. O tipologie a misiunii apostolice și a mărturiei creștine azi*, Editura Athena, București, 1996.
8. *Misiune și Responsabilitate creștină*, Coordonator Nifon Mihăiță, ASA, București, 2007;
9. Petraru, Gheorghe, *Misiologie Ortodoxă*, vol. I, Editura Panfilius, Iași, 2002;
10. Petraru, Gheorghe, *Teologie Fundamentală și Misionară. Ecumenism*, Ed. Performantica, Iași, 2006;
11. Bria, Ion, *Ortodoxia în Europa. Locul spiritualității române*, Ed. Mitropoliei Moldovei și Bucovinei, Iași, 1995;
12. Bria, Ion, *Destinul Ortodoxiei*, Ed. IBMBOR, București, 1989;
13. Bria, Ion, *Mărturia creștină în Biserica Ortodoxă*, în „Glasul Bisericii”, nr. 1982;
14. Popa Gheorghe, *Comuniune și înnoire spirituală în contextual lumii moderne*, Ed. Trinitas, Iași, 2000;
15. Haught John, *Știință și religie - de la conflict la dialog*, trad. de Magda Stavinski, Ed. XXI: Eonul dogmatic, București, 2002;

f. PATROLOGIE ȘI LITERATURĂ CREȘTINĂ POST PATRISTICĂ

1. Hristologia alexandrinilor înainte de Niceea (325)
2. Sfântul Atanasie cel Mare și Arianismul
3. Sfântul Chiril al Alexandriei și Nestorianismul
4. Eclesiologia la Sfinții Părinți înainte de Niceea (325)
5. Sfânta Treime în gândirea Sfântului Vasile cel Mare
6. Eclesiologia la Sfântul Vasile cel Mare
7. Rugăciunea „*Tatal Nostru*” în literatura patristică

Bibliografie orientativă:

A. Izvoare

- J. P. Migne, *Patrologiae cursus completus, Patrologia Graeca*, Paris, 1857-1866; *Patrologia Latina*, Paris, 1844-1864;
- Colecția *Părinți și Scriitori Bisericești*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1979 ș.u.

- Colecția *The Ante-Nicene and Post-Nicene Fathers*, T&T Clark Eerdmans, reprinted 1991-1997.

B. Bibliografie generală

- ANANIA, Bartolomeu ș.a (ed), *Sfântul Vasile cel Mare. Închinare la 1600 de ani de la săvârșirea sa*, EIBMBOR, București, 1980
- CLEMENT, Olivier, *Trei Rugăciuni – Tâlcuire la Tatăl Nostru, Împărate Ceresc, Rugăciunea Sfântului Efreem Sirul*, Editura Reîntregirea, Alba Iulia, 2001.
- COMAN, Ioan G., *Patrologie*, vol. I, II, III, EIBMBOR, București, 1984-1988.
- COMAN, Ioan G., *„Și Cuvântul trup S-a făcut”. Hristologie și mariologie și patristică*, Editura Mitropoliei Banatului, Timișoara, 1993.
- CORNEANU, Nicolae, *Studii patristice. Aspecte din vechea literatură creștină*, Editura Mitropolia Banatului, Timișoara, 1984.
- DUMITRAȘCU, Nicu, *Hristologia Sfântului Atanasie cel Mare, în contextul controverselor ariene și post-ariene*, Editura Napoca-Star, Cluj-Napoca, 1999.
- DUMITRAȘCU, Nicu, *Cele șapte personalități de la Niceea*, ed. a II-a, Editura Napoca-Star, Cluj-Napoca, 2003, p. 5-45; 205-224.
- DUMITRAȘCU, Nicu, *The Lord’s Prayer in Eastern Spirituality*, in “Dialog: A Journal of Theology”, vol. 52 (4), 2013, p. 353-360.
- DUMITRAȘCU, Nicu, *Origen’s Commentary on the Lord’s Prayer: A Prayer of Love, Forgiveness, and Beauty*, in *Studies in Orthodox Theology* vol. 4. The Early Church on Beauty (ed. J. McGuckin), Theorokos Press. New York, Dec. 2012, p. 66-82
- GOJE, Ioan, *Sfântul Irineu Apărător al învățăturii Creștine*, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2002.
- GRILLMEYER, Alois, *Christ in Christian Tradition, vol. 1. From the Apostolic Age to Chalcedon (451)*, John Knox Press, Atlanta, 1975.
- HANSON, Richard, P.C., *The Search for the Christian Doctrine of God*, T&T Clark, London, 1988.
- KELLY, John N.D., *Early Christian Doctrines* (Reprinted by Continuum), London, 2004.
- MCGUCKIN, John Anthony, *Saint Cyril of Alexandria and the Christological Controversy*, St. Vladimir’s Seminary Press, New York, 2004.
- MEREDITH, Anthony, *The Cappadocians*, St. Vladimir’s Seminary Press, New York, 1995. [*Capadocienii*, traducere în limba română de Pr. Constantin Jinga, Editura Sofia, București, 1995].
- PETERSEN, Alvyn, *Athanasius*, London, 1995.
- SEVICIU, Timotei, *Doctrina hristologică a Sfântului Chiril al Alexandriei în lumina tendințelor actuale de apropiere dintre Biserica ortodoxă și vechile Biserici Orientale*, teză de doctorat, în „Mitropolia Banatului”, nr. 7-9/1972, p. 325-462. Publicată separat la Editura Mitropoliei Banatului, Timișoara, 1973.
- STUDER, Basil, *Trinity and Incarnation*, T&T Clark, London, 1993.
- VOICU, Constantin, *Studii de Teologie Patristică*, EIBMBOR, București, 2004.
- WEINANDY, Thomas, *Does God Change?*, St. Bede’s Publications, Still River Massachusetts, 1985. Tradusă în limba română de Nicu Dumitrașcu sub titlul *Iisus Hristos - Dumnezeu întrupat*, Editura Napoca Star, Cluj Napoca, 2001.
- WEINANDY, Thomas, *The Father’s spirit of Sonship*, T&T Clark, Edinburgh, 1995.

- ZISIS, Teodor, Rugăciunea Domnească în tâlcuirea Sfântului Maxim Mărturisitorul (Traducere din limba greacă de ierod. Grigore Benea), în “Tabor”, nr. 8/2010, p. 5-10.

g. MUZICĂ BISERICESCĂ ȘI RITUAL

1. Istoria cântării bisericești; cântarea în Biserica Ortodoxă Română; glasurile bisericești.
2. Muzica bisericească monodică în Arhiepiscopia Alba Iuliei. Școli, tipărituri și dascăli de muzică bisericească. Învățământul muzical bisericesc din Mitropolia Ardealului .
3. Muzica bizantină pe teritoriul României până în secolul al XVIII-lea. Învățământul muzical psaltic până la reforma lui Hrisant de Madith .
4. Personalități marcante ale muzicii românești de tip bizantin de pe teritoriul României dela sfârșitul sec. XVIII până la începutul sec. XIX.
5. Priceasna și chinonicul.
6. Cântările Vecerniei, Utreniei, Axioane și cântări calofonice.
7. Genurile muzicii bizantine- recitativ, irmologic, stihiraric și papadic.

BIBLIOGRAFIE

- Domin Adam, *Cultura muzicală bisericească în eparhia Alba Iuliei*, Alba Iulia, Editura Aeternitas, 2003.
- Vasile Stanciu, *Muzica bisericească ortodoxă din Transilvania, Cluj-Napoca*, Editura Presa Universitară, 1996.
- Sebastian Barbu-Bucur, *Cultura muzicală de tradiție bizantină pe teritoriul României în sec. XVIII și începutul sec. XIX și aportul original al culturii autohtone*, București, Editura Muzicală, 1989.
- Nicolae Gheorghiiță, *Chinonicul duminical în perioada post-bizantină*, București, Editura Sofia, 2009.
- Domin Adam, *Culegere de pricesne și colinde-cu un studiu introductiv*, Alba Iulia, editura Reîntregirea, 2011.
- *Anastasimatarul uniformizat-Vecernierul*, București, EIBMBOR, 2002.
- *Anastasimatarul uniformizat-Utrenierul*, București, EIBMBOR, 2004.
- *Cântările Sfintei Liturghii și alte cântări bisericești*, București, EIBMBOR, 1999.
- Victor Giuleanu, *Melodica bizantină*, București, Editura Muzicală, 1981.
- Vasile Grăjdian, *Elemente de cântare bisericească și tipic*, Sibiu, Editura Universității Lucian Blaga, 2002.

h. TEOLOGIE LITURGICĂ ȘI ARTĂ CREȘTINĂ TEMATICA

1. *Procesiunile liturgice și procesiunile devoționale;*
2. *Interferențe confesionale în Transilvania Medievală. Teologia și practica Euharistică*
3. *Teologia euharistică în secolul XX;*
4. *Spovedania și Euharistia – poziții, controverse și soluții contemporane;*
5. *Evoluția ritmului liturgic monastic. Ceaslovul;*

Bibliografie:

- BRANIȘTE, Ene, *Liturgica specială*, Edit. IBMBOR, București, 1980.

- CABASILĂ, Nicolae, *Despre viața în Hristos*, trad. T. Bodogae, Edit. Arhiepiscopiei Bucureștilor, București, 1989.
- CABASILĂ, Nicolae, *Tâlcuirea Dumnezeieștii Litughii*, trad. E. Braniște, Edit. Arhiepiscopiei Bucureștilor, București, 1989.
- REMETE, George, *Sfintele Taine în contextul dialogului ortodox lutheran*, Edit. Reîntregirea, Alba Iulia 2009.
- STREZA, Laurențiu, *Tainele de inițiere creștină*, Edit. Trinitas, Iași, 2002.
- VANCA, Dumitru A., „Euharistia și Spovedania «ieri» și «azi»”, în vol. *Mehedinti, istorie, cultura și spiritualitate*, nr. 7, 2014, Drobeta-Turnu Severin, Didahia Severin, p. 187-203.
- VANCA, Dumitru A., *Ethics and society in Transylvania within the second half of 17th Century reflected into the moral works of Ioan Zoba from Vinț*, în «Altarul Reîntregirii» anul XV, nr. 1 [supliment], /2011, p. 338-356.
- VANCA, Dumitru A., *Interferențe confesionale în a doua jumătate a sec. XVII în cărțile liturgice ale protopopului ortodox Ioan Zoba din Vinț*, comunicare susținută la Simpozion internațional „Libertate și responsabilitate în dialogul religios. Inițiative și limite”, Alba Iulia, 4-5 mai 2009, publicat în proceeding.
- VANCA, Dumitru A., *Introducerea limbii române în cultul Bisericii Ortodoxe: Ioan Zoba din Vinț și cărțile sale liturgice*, în „Altarul Reîntregirii” supp. 1/2012 (Referatele Simpozionului internațional „Condiția umană între suferință și iubirea lui Dumnezeu. Terapia bolii și îngrijirile paliative”, Alba Iulia, 4-6 Mai, 2012, pp.
- VANCA, Dumitru A., *Molităvnic, Bălgrad 1689-2009* [2010], transliterare, studiu istoric, filologic și liturgic, Alba Iulia 2010, 1086 p., în colab. cu Ana Dumitran, Alin Gherman.
- VANCA, Dumitru A., *Paradigme liturgice în sec. 17. Ioan Zoba din Vinț și evoluția liturghiei românești*, Alba Iulia, Edit. Reîntregirea, 2016.
- VANCA, Dumitru A., *Rânduiala Diaconstvelor. Liturghia creștinilor ardeleni în sec. XVII*, Edit. Reîntregirea, Alba Iulia 2009, 168 p., [ISBN 978-606-509-073-6];
- VANCA, Dumitru A., *Spovedania: marile etape istorice*, în „Vocatie, slujire, jertfelnicie: cinstire și recunoștința parintelui prof. Nicolae D. Necula la împlinirea vârstei de 70 de ani”, Coord. Viorel Sava; Lucian Petroaia, București, Basilica, 2014, p. 699-720.
- VINTILESCU, Petre, *Istoria Liturghiei în primele trei veacuri*, Edit. Nemira, București, 2001.